

7 EKİM SONRASI LÜBNAN CEPHESİ VE İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASININ GELECEĞİ

ABDULGANİ BOZKURT

SETA | ANALİZ

EKİM 2024 · SAYI 427

7 EKİM SONRASI LÜBNAN CEPHESİ VE İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASININ GELECEĞİ

ABDULGANİ BOZKURT

COPYRIGHT © 2024

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-6583-72-6

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
TEMKİN SİYASETİNİN SEBEPLERİ	9
TEMKİN SİYASETİNİN İFLASI	11
İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASI	11
LÜBNAN CEPHESİ BÖLGESEL BİR SAVAŞA DÖNÜŞÜR MÜ?	13

ABDULGANİ BOZKURT

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Uluslararası İlişkiler (2008) ve Ankara Üniversitesi İlahiyat (2013) bölümlerini bitirdi. Yüksek lisans derecesini Hizbullah üzerine hazırladığı tezle Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde (2010) aldı. Doktora eğitimini 2016'da aynı üniversitede Ürdün rejiminin hayatta kalma stratejileri üzerine hazırladığı tezi savunarak tamamladı. Halihazırda Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doçent olarak görev yapan Bozkurt; Filistin, Ürdün, Lübnan, Suriye, Irak ve Mısır başta olmak üzere bölgede yirmiye yakın ülkede saha çalışmaları yaptı. Son çalışmaları arasında editörlüğünü üstlendiği ve Ketebe Yayınları tarafından yayımlanan *Küresel İhvan: Müslüman Kardeşlerin Rejimlerle İlişkisi ve Ulusötesi Niteliği* başlıklı kitap ile *Religions* dergisinde yayımlanan "Partnership and Rescue Party and the Transformation of Political Opposition in Jordan" başlıklı makale yer almaktadır. Çalışmalarının odağını İslami hareketler ve Ortadoğu siyaseti oluşturmaktadır. İngilizce ve Arapça bilmektedir.

ÖZET

Bu analizde öncelikle tüm provokasyon ve bedellere rağmen topyekün savaşa girmek istemeyen Hizbullah'ın neden temkin siyaseti izlediğinin sebepleri açıklanmıştır. Akabinde ise söz konusu temkin siyasetinin iflası sonrası başlayan İsrail-Hizbullah çatışmasına odaklanılmıştır. Son olarak da bölgesel savaş senaryoları ve beraberinde getirebileceği riskler üzerinde durulmuştur.

Hamas'ın askeri kanadı İzzeddin Kassam Tugaylarının 7 Ekim 2023'te başlattığı Aksa Tufanı Operasyonu bir yılını doldururken İsrail-Hamas çatışması bölgesel bir savaşa dönüşmek üzeredir. On bir ay boyunca Gazze'yi yerle bir etmesine ve on binlerce sivil insanı öldürmesine rağmen esirlerin kurtarılması ve Hamas'ın ortadan kaldırılması dahil stratejik hiçbir hedefine ulaşamayan Netanyahu hükümeti, varlığının devamlılığını savaşın genişlemesinde görmektedir. Bu amaçla işgal rejimi saldırılarını, ödediği büyük bedellere rağmen savaşa bir türlü girmek istemeyen ve İsrail'le mücadeleyi 2006'dan beri var olan angajman kuralları kapsamında tutan Hizbullah'a yöneltmiştir. Temkin siyasetini elden bırakmayan Hizbullah'ın, lideri Hasan Nasrallah başta olmak üzere komuta kademesinin neredeyse tamamını kaybetmesi artık hareket için de İsrail'le savaştan başka bir seçenek bırakmamıştır. Bundan dolayı müteakip süreç Lübnan cephesinde İsrail-Hizbullah mücadelesine sahne olurken savaşın bölgeye yayılma riskini de beraberinde getirmektedir.

Geçtiğimiz günlerde İran'ın İsrail'e yönelik gerçekleştirdiği misilleme bölgesel savaş sürecini hızlandırır mı sorusu kuşkusuz zamanla cevabını bulacaktır. Bununla birlikte İsrail ve direniş aktörleri arasındaki asıl savaşın Lübnan cephesinde düğümleneceğini öngörmek muhtemelen yanlış olmayacaktır. İsrail'in Lübnan'a yönelik kara hareketına başlaması ve ilk birkaç günde ciddi zayıatlar vermesi Lübnan cephesinin ne denli zor olacağı hakkında fikir vermektedir. Gerek Lübnan cephesi gerekse Lübnan ötesi gerçekleşmesi mümkün birçok senaryoyu içinde barındırmaktadır.

Bu analizde öncelikle tüm provokasyon ve bedellere rağmen topyekün savaşa girmek istemeyen Hizbullah'ın neden temkin siyaseti izlediğinin sebepleri açıklanmıştır. Akabinde ise söz konusu temkin siyasetinin iflası sonrası başlayan İsrail-Hizbullah çatışmasına odaklanılmıştır. Son olarak da bölgesel savaş senaryoları ve beraberinde getirebileceği riskler üzerinde durulmuştur.

GİRİŞ

Hamas'ın silahlı kanadı İzzeddin Kassam Tuğaylarının 7 Ekim 2023'te başlattığı Aksa Tufanı Operasyonu bölgede birçok aktörün dış politikalarını gözden geçirmesine yol açtı. İsrail'le normalleşme sürecine giren Körfez ülkeleri Hamas ile İsrail arasında başlayan çatışmalardan memnuniyetsizlik duysa dahi İsrail'le ilişkilerini tamamen koparmaktan kaçındı. Diğer taraftan “direniş eksen” şeklinde tavsif edilen yapının içinde yer alan İran ve Lübnan gibi aktörler de içerideki toplumsal ve iktisadi kırılmalara nedeniyle Hamas'ın başlattığı savaştan memnun değillerdi. Ancak ne var ki savaş meşruiyetlerini büyük oranda İsrail'le mücadele üzerinden sağlayan bu aktörleri istemeyerek de olsa çatışmaya dahil etmeye zorladı. Öyle ki Hizbullah lideri Hasan Nasrallah'ın, “8 Ekim'den itibaren savaşa girdikleri” açıklaması aslında İsrail'le mücadeleye girmek mecburiyetinde kaldıklarını gözler önüne sermekteydi. Ancak her ne kadar Nasrallah savaşa 8 Ekim'de girdikle-

rini ifade etse de Hizbullah'a yönelik eleştirilerin arkası kesilmedi. Çünkü Hizbullah 500'e yakın savaşçısını kaybetmesine rağmen İsrail'le mücadeleyi 2006 savaşından beri var olan angajman kurallarının dışına çıkmadan sürdürmeyi tercih etti. Üstelik Hizbullah, karşısında bu defa tüm odağını Gazze'ye yoğunlaştıran bir İsrail bulmasına rağmen savaşa aktif katılım göstermedi.

TEMKİN SİYASETİNİN SEBEPLERİ

İsrail'in Gazze'de adeta bataklığa saplanmasına rağmen Hizbullah'ın temkin siyasetini terk ederek tıpkı Hamas gibi savaşa topyekün dahil olmasını engelleyen birtakım saikler vardır. Bunlardan ilki, Hamas'a duyulan kızgınlık hissidir. Nasrallah, Aksa Tufanı Operasyonu'ndan sonraki ilk konuşmasında “Hamas'taki kardeşlerimize kızgın değiliz” ifadesini kullanırken zımnen de olsa kızgın olduğunu hissettirmekteydi. Çünkü Hamas hatırlanacağı gibi operasyonu kendi üst düzey siyasi liderlerinden bazılarını dahi bilgi vermeden icra etmişti. Bu nedenle Hamas'ın kimseye haber vermeden harekate başlaması direniş ekseninde yer alan Hizbullah ve hatta İran tarafından hoşnutsuzlukla karşılandı. Çünkü Hamas'ın İsrail'le geniş çaplı bir savaşa girmesinin, meşruiyetini İsrail karşıtlığı üzerinden sağlayan her aktör için sonuçlarının olması kaçınılmazdı. Bundan dolayı operasyonun direniş ekseninin müştereken aldığı bir karar olmaması Hizbullah cephesinde hayal kırıklığına yol açtı. Bununla birlikte Hizbullah'ın önceliğini direniş yerine Lübnan'a vermesini kolaylaştırdı. Özetle Hizbullah angajman kuralları dışına çıkmamakla hem meşruiyetini muhafaza etmeye çalıştı hem de kendisine görece bir konfor alanı oluşturdu.

Hizbullah'ın bu konfor alanına ihtiyaç duyduğunu belirtmek gerekir. Çünkü Hizbullah'ın

siyasi bir parti olarak mecliste yer aldığı Lübnan, Aksa Tufanı Operasyonu'ndan hemen önce iflas eden bir ülke konumundaydı. Lübnan, devletin kamu hizmetlerini sunamadığı, milli parasının yüzde 98 oranında değer kaybettiği, döviz rezervlerinin tükendiği, orta sınıfın kalmadığı bir ülke haline gelmişti. Mezhepsel ayrışmanın ulusal birleşmenin önüne geçtiği Lübnan, insanların darboğazdan kurtulamadığı bir ülke olarak toplumsal patlamanın eşliğindeydi. Daha önce ülkesini işgal eden İsrail'e karşı savaşarak Lübnan halkının desteğini alan Nasrallah ve Hizbullah, bu defa İsrail'le savaşmayarak bu desteği almak durumundaydı. Barış zamanında dahi yönetilemeyen ve iflas eden Lübnan'ın olası bir savaşa girmesi demek ülkenin tam bir çöküşle yüzleşmesi anlamına gelmektedir. Böyle bir senaryoda savaşa yol açan aktörün Lübnan'da destek bulması ise oldukça zor görünmektedir.

Hizbullah'ı temkin siyasetine iten en önemli hususlardan biri de ülkede iç savaş çıkma ihtimalidir. Bu kapsamda İsrail'in, Lübnan İç Savaşı'nın (1975-1989) çıkmasına dönük elinde tuttuğu üç önemli kart bulunmaktadır. Bunlardan ilki ve en önemlisi Lübnanlı Kuvvetler Partisi (Ketaib) ve başkanı Samir Caca'dır. Caca, Lübnan İç Savaşı devam ederken Ariel Şaron ile birlikte Sabra ve Şatilla Filistin kamplarında üç gün boyunca vahşice katliam gerçekleştiren kişi olarak ün salmıştır. İrkçi bir Hristiyan Arap olan Caca, Lübnan'ın Filistinliler başta olmak üzere Müslümanlardan temizlenmesi ve ülkenin tekrar eski tarihlerde olduğu gibi Hristiyan kimliğine kavuşması gerektiğini düşünmektedir. İç savaş sürecinde İsrail'le oldukça yakın iş birliği içinde olan Caca, savaştan sonra da ilişkileri üst seviyede sürdürmüştür. Dahası Caca, Hizbullah'ın 2008'de Lübnan'da başbakanlık konutunu basmasının ardından Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) tarafından da desteklenmişti. Bugün itibarıyla ülkede Hizbullah'tan sonra en büyük ikinci milis güce sahip örgüte li-

derlik eden Caca'nın Hizbullah ile kapanmayan hesapları bulunmaktadır. Hizbullah'ın İsrail'le topyekün bir savaşta ciddi manada güç kaybetmesi Ketaib'in askeri olarak sahaya inmesine zemin hazırlayacaktır.

Hizbullah'ı temkin siyasetine iten en önemli hususlardan biri ülkede iç savaş çıkma ihtimalidir.

Hizbullah'ın topyekün savaşa girmesi ve devamında zayıflaması halinde hareket için ikinci büyük riski ülkedeki Suriyeli mülteci varlığı oluşturabilir. Lübnan Sünnilerinin, Lübnan İç Savaşı'ndan kalan hatıraları Hizbullah ile savaşa girmeyi göze almalarını engelleyebilir ancak Suriye iç savaşından kaçarak Lübnan'a sığınan Suriyeli Sünniler için aynı tespitte bulunmak kolay değildir. Aksine Suriyeli Sünnilerin, tabir yerinde ise Suriye iç savaşından kalan hesapları bulunmaktadır. Suriyeli Sünnilerin, Hizbullah lideri Nasrallah'ın ölümünden sonra İdlip'de tatlı dağıtması, öldürenle değil öldürülenle daha alakadar olduklarının açık göstergesinden başka bir şey değildir. Bu bağlamda Lübnan'da da Hizbullah'a dair benzer bakış açısına sahip çok sayıda Suriyeli mülteci yaşadığı bilinmektedir. Toplam sayının 1 milyona yaklaştığı tahmin edilen Suriyeli sığınmacıların, doğal seyrinde olmasa bile kendilerini ülkede cirit atan İsrail ajanlarının provokatif eylemleri sonucu Hizbullah'a karşı faaliyet içerisinde bulmaları oldukça muhtemeldir.¹

İsrail'in Lübnan'da bir iç savaş çıkmasına dönük elindeki üçüncü kart Dürzilerdir. Dürziler, Şia'nın bir alt kolu olarak kabul edilmesine rağmen hem itikadi yaklaşımları hem de yaşam

¹ "Lebanon", UNHCR | Global Focus, 4 Ekim 2024, <https://reporting.unhcr.org/operational/operations/lebanon>, (Erişim tarihi: 7 Ekim 2024).

tarzları bakımından Hizbullah ile taban tabana zıt bir topluluktur. Dahası Dürziler tarihsel olarak İsrail’le oldukça iyi ilişkilere sahiptir. Lübnan İç Savaşı’nda Dürzilerin lideri Kemal Canbulat (ö. 1977) Suriye tarafından suikastla öldürülmüş ve devamında şu anki lider Velid Canbulat da savaş sonuna kadar Suriye karşıtı cephede bulunmuştu. Dürzilerin Suriye karşıtlığı Taif sonrası Lübnan’da devam etti. Ancak Suriye’deki halk hareketlerinden sonra keskin bir dönüşle Dürziler (özellikle Canbulat) Esed rejimine ve Hizbullah’a yakın konumlandı. İsrail’in, Lübnan’ın en kadim topluluklarından biri olan Dürzilerin ülke içinde Hizbullah’a yakın konumlanmasından rahatsız olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle Hizbullah’ın güç kaybetmesi halinde İsrail’in Dürziler üzerinden de bir aksiyon alması oldukça mümkün görünmektedir. Aslında İsrail’in topyekün savaşa girmeden kısa bir süre önce Dürzileri Hizbullah’tan ayırmak amacıyla bir prova yaptığı ihtimali üzerinde durulabilir.

27 Temmuz’da Golan’da Dürzilerin yaşadığı Mecdal Şems kasabasına yapılan saldırıların kim tarafından gerçekleştirildiği sorusu muhtemelen hiçbir zaman gerçek cevabını bulamayacaktır. Ancak saldırıdan hemen sonra henüz füzenin nereden geldiği bile tespit edilememişken İsrail’in Hizbullah’ı sorumlu tutması oldukça manidar bir gelişme olarak kayıtlara geçti. Üstelik Hizbullah’ın savaş boyunca vurduğu yerlerin görüntüleri mümkün mertebe paylaşılmazken halı sahada top oynayan çocukların parçalanmış bedenlerini içeren görüntüler çok hızlı bir şekilde uluslararası basın organlarına servis edildi. O güne kadar yaptığı hiçbir eylemi üstlenmekten imtina etmeyen Hizbullah ise sorumluluğu aynı hızla reddederek eylemi kendilerinin gerçekleştirmediğini duyurdu. Hizbullah’tan gelen açıklamayı Dürzi lider Velid Canbulat’ın beyanı takip etti. Canbulat yaptığı açıklamayla Hizbullah’la birlik mesajı vererek

olası bir ayrışmanın önüne geçti.² Liderlik bazında birlik mesajları verilse de servis edilen görüntüler üzerinden Dürzi topluluğun sinir uçları ile oynandığı aşikardı. Siyasetin oldukça kaygan bir zeminde yapıldığı Lübnan’da dünün düşmanlarının bugünün dostları olduğu düşünüldüğünde bugünün dostlarının yarının düşmanları olmasını engelleyecek hiçbir sebep bulunmamaktadır. Bu nedenle İsrail’in, Lübnan nüfusunun yüzde 8’e yakınıni oluşturan Dürzileri Hizbullah’tan ayırmak için bütün yolları ısrarla deneyecek olması asla şaşırtıcı değildir.

TEMKİN SİYASETİNİN İFLASI

Hizbullah on bir ay boyunca çokça bedel ödemesine rağmen ülkedeki iktisadi iflas, toplumsal patlama riski ve iç güvenlik kaygıları nedeniyle temkin siyasetini sürdürmekte ısrar etti. Başka bir ifadeyle İsrail’le savaştığı için toplumsal destek bulan Hizbullah bu defa toplumsal desteğin İsrail’le savaşmaktan geçtiğini gördü. Oysa Nasrallah savaşa topyekün girmekten imtina ettikçe karşısında Lübnan’ı ısrarla savaşa sokmaya çalışan bir Binyamin Netanyahu buldu. Çünkü Aksa Tufanı Operasyonu öncesinde yolsuzluk suçlamaları ile boğuşan ve iktidarı kaybetmesi halinde hapse girebileceği dillendirilen Netanyahu için iktidarını muhafaza etmenin yolu savaşın devamlılığından geçmekteydi. İsrail iç politikasında çok zorlu süreçlerden geçen Netanyahu ve yönetiminin Gazze’de soykırıma varan cürümleri artık savaşı bir İsrail ihtimalini en azından Netanyahu var olduğu müddetçe rafa kaldırdı. Uluslararası Adalet Divanı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından Netanyahu hükümeti aleyhine verilen kararların, olası bir ateşkes halinde daha fazla konuşulmaya başlayacağı ve uygulamaya döküleceği

² Jacob Magid, “Gallant Warns Israel Can Return Lebanon to ‘Stone Age’ But Doesn’t Seek War with Hezbollah”, *The Times of Israel*, 27 Haziran 2024.

açıktır. Böyle bir vasatta Gazze'deki İsrail-Hamas mücadelesinin adeta bir kör dövüşüne dönmesi; Hamas'ın ortadan kaldırılması ve esirlerin kurtarılması başta olmak üzere Gazze'de stratejik hedeflerine ulaşamaması İsrail'in yeni bir cephe açarak savaşı devam ettirmesini zaruri hale getirdi. Bundan dolayı İsrail, özellikle kuzeydeki yüz binlerce insanı evlerinden eden Hizbullah ile mücadelede yeni bir aşamaya girdi. Angajman kurallarını rafa kaldırmak suretiyle Beka ve Beyrut dahil Lübnan'ın derinliklerini hedef almaya başlayan ve hareketin lider kadrosunu ortadan kaldıran İsrail, Lübnan'a yönelik kara hareketına başladı.

İSRİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASI

İsrail Lübnan cephesini açmadan hemen önce gerçekleştirdiği operasyonlarla taktiksel üstünlüğü net bir şekilde ele almıştı. Özellikle üst düzey komuta kademesi ve Rıdvan Tugaylarının iletişim cihazlarının patlatılması ve son olarak Hizbullah lideri Hasan Nasrallah'ın hareketin kalbi Dahiya bölgesinde üst düzey bir toplantıdayken suikastla öldürülmesi, İsrail'e hem istihbari hem askeri hem de psikolojik açılardan ciddi bir üstünlük sağladı. Bundan sonraki süreç gerek Hizbullah gerekse bölge için net şekilde öngörülemez bir hal almış durumdadır. Buna rağmen olası birtakım senaryoların üzerinde durmak mümkündür.

İsrail elde ettiği saha kazanımlarının ardından Lübnan'ın güneyine kara hareketi başlattı. İsrail'in bu hamleyle Hizbullah'ı Litani Nehri'nin kuzeyine püskürterek 20-25 kilometre derinliğe sahip bir güvenli bölge oluşturmayı hedefleyeceği öngörülebilir. Buna ilaveten İsrail, Hizbullah'ın operasyonel gücünü kaybettiği böyle bir vasatta, Lübnan'ın güneyine ilaveten Golan bölgesine de girebilir. Tam bu noktada İsrail, özellikle çatışmaların başından beri Hizbullah'ın mütemadiyen hedef aldığı Kiryat Şimona ve onun hemen

kuzeyinde yer alan Metula üzerinden Lübnan'a girerek sınıra 15 kilometre mesafede bulunan Nebatiye şehrini işgal etmek isteyebilir. Bu senaryo Hizbullah'ın kalesi olan Sur şehrinin dış dünya ile bağlantısını kesmek ve hareketi bir varoluş mücadelesine girmeye zorlamak anlamına gelmektedir. Böyle bir işgal durumunda Sur, sadece Beka'dan değil aynı zamanda Şam'dan, Bağdat'tan ve Tahran'dan kopmuş olacaktır.

İsrail iç politikasında çok zorlu süreçlerden geçen Netanyahu ve yönetiminin Gazze'de soykırıma varan cürümleri artık savaşı bir İsrail ihtimalini en azından Netanyahu var olduğu müddetçe rafa kaldırdı.

Gerek Litani Nehri'nin ötesine püskürtmekle sınırlı gerekse Golan'ın ötesini de kapsayacak şekilde daha geniş bir işgal planı olsun, kaybettiği komuta kademesi ve prestije rağmen Hizbullah'ı olası bir kara hareketinde avantajlı hale getirecek birtakım faktörler de mevcuttur. Nasrallah'ın hayattayken olası bir kara hareketinde tankların imha oluşunu tüm dünyanın canlı yayında izleyeceğini ifade etmesi de bu ihtimale işaret etmektedir. Bu bağlamda Hizbullah'ın Hamas olmadığını, Lübnan'ın da Gazze'ye benzemediği hatırlatılmalıdır.

Savaşların kaderlerini belirleyen silah ve mühimmat stoku değil mühimmat temininin sürdürülebilirliğidir. Bu anlamda Hizbullah'ın eli Hamas'a göre çok daha kuvvetlidir. Çünkü bugün itibarıyla Tahran-Beyrut hattı halen açıktır; kaldı ki sadece Tahran'dan değil istenildiği/gerektiği takdirde Bağdat ve Şam'dan da Hizbullah'a silah ve mühimmat desteği sağlanabilir. Buna ilaveten, Hizbullah'ın envanterinde Hamas'ın tankları imha için kullandığı Yasin-105'lerin

aksine hedefe çok daha büyük zarar veren lazer ısı güdümlü kornet tipi tanksavar füzelerden oldukça fazla sayıda bulunduğu düşünülmektedir. Üçüncü olarak Lübnan, Gazze gibi ovoidan ibaret değildir; tepe ve vadileri içinde barındıran engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Hizbullah'ın elindeki imkanlar ve Lübnan'ın arazi yapısı, İsrail'i kara hareketinde Gazze'ye oranla çok daha fazla bedel ödemeye zorlayacaktır.

Lübnan'daki savaştan ister galip ister mağlup ayrılın Hizbullah için müstakbel sorunlarından biri İran ile ilişkilerinin yeniden gözden geçirilmesi olacaktır.

Savaşın seyrine göre özellikle Hizbullah açısından daha farklı senaryoların gündeme gelmesi de kaçınılmazdır. Bu kapsamda olası bir yenilgi durumunda Hizbullah içinde bölünmeler meydana gelmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Nasrallah'ın suikastla hedef alınması ve yerine geçmesi muhtemel komuta kademesinin ortadan kaldırılmasından sonra liderlik makamına geçebilecek doğal karizmaya sahip birinin kalmaması Hizbullah içinde temkin siyasetinden rahatsız olan görece genç kadroları daha radikal bir çizgiye sürükleyebilir. Bir diğer ihtimalde ise karma bir siyasi-askeri görünüm arz eden yapıdaki kanatlar bundan sonraki süreçte netlik kazanabilir. Tıpkı Hamas-Kassam, İslami Cihad-Kudüs tugaylarında olduğu gibi Hizbullah'ta da siyasi ve askeri kanat tanımlamaları yeniden yapılabilir. Buna göre yenilgi sonrası Litani güneyinden vazgeçmiş bir Hizbullah "daha fazla Lübnanlı" bir kimlikle siyasete odaklanırken askeri kanat da nehrin kuzeyinde saldırı yerine savunma motivasyonu ile yeniden konumlanabilir.

Lübnan'daki savaştan ister galip ister mağlup ayrılın Hizbullah için müstakbel sorunlarından

biri de İran ile ilişkilerinin yeniden gözden geçirilmesi olacaktır. Çünkü Lübnan içi kırılganlıklar bir yana Hizbullah'ın Aksa Tufanı Operasyonu'ndan sonra temkin siyaseti izlemesinin en önemli sebeplerinden biri de İran'dır. Nükleer silahta sona yaklaştığı düşünülen İran, yürüttüğü sürecin akamete uğramaması amacıyla ısrarlı bir şekilde savaştan imtina ederken mümkün mertebe vekillerin de kendisini savaşa sokacak aktif bir aksiyon almalarını engellemeye çalışmıştır. Gelişen nokta itibarıyla Hizbullah, temkin siyasetinin bedelini lideri Hasan Nasrallah başta olmak üzere tüm komuta kademesini kaybederek ödemiştir. Bu nedenle önümüzdeki süreçte Hizbullah'taki Arap kimliğinin ön plana çıkması ve buna bağlı olarak tıpkı Hamas gibi kendi imkanları ile belki daha az güçlü lakin daha fazla bağımsız olacak şekilde bir yeniden yapılanma sürecine girmesi ihtimal dahilindedir.

LÜBNAN CEPHESİ BÖLGESEL BİR SAVAŞA DÖNÜŞÜR MÜ?

İsrail'in önce Gazze ardından Lübnan'daki saldırganlığının boyutları ve gerçekleştirdiği katliamlar Siyonist rejimin paranoya hali ile hareket ettiğinin açık göstergesidir. Aksa Tufanı Operasyonu'nun işgal devletinde yol açtığı bu histerik durumun ne zaman sonlanacağı ya da sonlanıp sonlanmayacağı ise tam bir muammadır. Bu bilinmezlik kaçınılmaz olarak Lübnan sonrasına dair farklı bölgesel senaryoları gündeme getirmektedir. Buna göre Netanyahu hükümetinin irrasyonel saldırganlığı hem birden fazla aktörün katılabileceği bölgesel bir savaşı tetikleme hem de Lübnan'dan sonra arz-ı mev'ud toprakları dahilinde yer alan bir başka ülkeyle tıpkı Gazze ve Lübnan'da olduğu gibi bire bir savaşa ihtimalini içinde barındırmaktadır.

İsrail saldırganlığının sınırlarını büyük oranda Lübnan cephesi belirleyecektir. Lübnan, Gazze'nin aksine Irak ve Suriye'den hatta İran ve Yemen'den cephe hattına gelip İsrail'e karşı mücadele etmek isteyenlerin varabileceği bir menzildir. Bu anlamda Lübnan cephesinin silah ve mühimmat stoku ne kadar yeterlidir tartışmaları bir yana, İsrail'e karşı cephede savaşacak asker ihtiyacının olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Dört farklı devletin en azından savaşçı desteği sağlayarak kara hareketına gayri resmi dahil olması bir taraftan Lübnan cephesinin bölgesel bir savaşa dönüşme potansiyelini/riskini gözler önüne sererken diğer taraftan savaşın Lübnan'da uzunca bir süre devam etmesi anlamına gelmektedir. Böylesi bir senaryo Yaov Gallant'ın ifadesiyle "Lübnan'ı taş devrine döndürürken" bölgesel savaş ihtimalini de güçleştirebilir ya da tamamen ortadan kaldırabilir.³ Bu bağlamda Lübnan, dört devletin savaşçı desteğini almak suretiyle İsrail için kelimenin tam anlamıyla içinden çıkılmaz bir bataklığa dönüşebilir. Bununla birlikte İran'ın geçtiğimiz günlerde Hasan Nasrallah ve İsmail Heniyye suikastlarına misilleme olarak İsrail'i vurması, savaşın bölgeye yayılma sürecini hızlandırabilir. İran'ın misillemesinden sonra İsrail'in önünde iki seçenek bulunmaktadır. İşgal rejimi ya İran'a karşı saldırı düzenleyecek –ki bu savaşın bölgeye yayılma sürecini hızlandıracaktır– ya da Lübnan cephesine yoğunlaşacaktır.

İran'a doğrudan bir savaş açılması ihtimali bir yana, işgal rejiminin Lübnan'da kesin bir zafere ulaşana kadar mücadeleyi sürdürmek isteyeceğini öngörmek muhtemelen yanlış olacaktır. Aslında İsrail'in sadece Netanyahu'ya indirgenemeyecek teopolitik tasavvuru da bunu

gerektirmektedir. İsrail siyasetinde sağdan sola geniş bir yelpazede, bölgedeki ülkelerin sınırlarını işgale dayanan bu muhayyilenin irrasyonel oluşuna dair herhangi bir açıklamaya rastlamak neredeyse imkansızdır. Gerek Netanyahu'nun şahsi hırsları gerekse Yahudiliğin siyasal tasavvuru, gerekçe ne olursa olsun, İsrail tarafından çerçevesi çizilen kesin zaferin bu defa Hizbullah'ı Litani Nehri'nin ötesine atmakla sınırlı kalmayacağı ifade edilmelidir. Direniş eksenli unsurları bölgeye asker ve mühimmat desteği vermeye devam etse bile "gereken bedeli" ödemek suretiyle İsrail'in Lübnan cephesini mutlak bir "zafer"le kapatması ihtimal dahilindedir. İsrail'in muhtemel galibiyetinden sonra akıllara "sırada hangi ülke var?" sorusu gelecektir.

İsrail'in sınırlarını genişletmeye dayalı teopolitik siyasal tasavvuru bu soruyu gerekli kılsa da Filistin ve Lübnan'dan sonra Mısır, Ürdün, Irak, Suriye ve hatta Türkiye gibi çok sayıda ülkenin bu teopolitik işgal stratejisinin kapsamında yer alıyor olması sorunun cevabının kolay verilemeyeceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte bugün için Mısır ve Ürdün ile görece sorunu bulunmayan İsrail'in öncelikle Suriye'ye yönelmek isteyeceği üzerinde durulabilir. İşgal rejiminin bu hamlesi Beşar Esed'i, bugünkü şartlar itibarıyla kolay görünmese de varlığını devam ettirmek adına İsrail'le yakınlaşmaya sevk edebilir. Böylesi bir ihtimal bir taraftan İran'a indirilen yeni bir darbe diğer taraftan da İsrail'in Türkiye'nin yeni komşusu olacağı anlamına gelmektedir. Bu durum, Suriye'nin kuzeyinde yer alan ve Türkiye için ciddi güvenlik tehdidi oluşturan terör örgütleri ile yakın ilişki ve iş birliği tesis eden İsrail'in coğrafi açıdan bu-
luşması demektir.

3 "Bütün Lübnan Hizbullah'ın Yanında; İsrail'in Dürzi Planı Çöktü", Welayet News, 30 Temmuz 2024, <https://www.welayetnews.com/content/34810>, (Erişim tarihi: 7 Ekim 2024).

7 EKİM SONRASI LÜBNAN CEPHESİ VE İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASININ GELECEĞİ

ABDULGANİ BOZKURT

SETA | ANALİZ

Geçtiğimiz günlerde İran'ın İsrail'e yönelik gerçekleştirdiği misilleme bölgesel savaş sürecini hızlandırır mı sorusu kuşkusuz zamanla cevabını bulacaktır. Bununla birlikte İsrail ve direniş aktörleri arasındaki asıl savaşın Lübnan cephesinde düğümleneceğini öngörmek muhtemelen yanlış olmayacaktır. İsrail'in Lübnan'a yönelik kara hareketına başlaması ve ilk birkaç günde ciddi zayıflatlar vermesi Lübnan cephesinin ne denli zor olacağı hakkında fikir vermektedir. Gerek Lübnan cephesi gerekse Lübnan ötesi gerçekleşmesi mümkün birçok senaryoyu içinde barındırmaktadır.

Bu analizde öncelikle tüm provokasyon ve bedellere rağmen topyekün savaşa girmek istemeyen Hizbullah'ın neden temkin siyaseti izlediğinin sebepleri açıklanmıştır. Akabinde ise söz konusu temkin siyasetinin iflası sonrası başlayan İsrail-Hizbullah çatışmasına odaklanılmıştır. Son olarak da bölgesel savaş senaryoları ve beraberinde getirebileceği riskler üzerinde durulmuştur.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL